

תכנית לאומית לצמיחה ירוקה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י מ ,

1. לקדם תכנית לאומית לצמיחה ירוקה בישראל לשנים 2012-2020, וזאת בהמשך להצטרפות מדינת ישראל לארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי (ה-OECD), ובהמשך להצהרה המשותפת של שרי האוצר של המדינות החברות בארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי (ארגון ה-OECD) מה-25.6.2009 בדבר קידום צמיחה ירוקה, ומתוך הכרה כי ניתן לעשות שימוש בתחום הסביבה כדי לפתח את המשק הישראלי, לפתח תעשיות נקיות חדשות ומנועי צמיחה חדשים, לחזק את התשתיות החברתיות, להגדיל את שיעור התעסוקה תוך התייחסות לאוכלוסיות שונות בעלות צרכים מגוונים, וכן להגביר את כושר התחרותיות של התעשייה הישראלית בשוק הגלובלי; לעניין החלטה זו, "צמיחה ירוקה" - צמיחה ופיתוח כלכלי וחברתי ללא פגיעה בסביבה ותוך שימוש יעיל, חסכוני ובר-קיימא במשאבי הטבע. בתהליך זה יש יצירת מקומות עבודה "ירוקים" וכל זאת תוך מקסום הזדמנויות לשימוש במנועי צמיחה נקיים ומתן דגש על ניתוק הקשר בין צמיחה כלכלית ופגיעה בסביבה.

2. השר להגנת הסביבה ושר התעשייה המסחר והתעסוקה (להלן - "השרים") אחראים ליישום החלטת ממשלה זו.

3. לתקן את סעיף 8 להחלטת ממשלה מספר 246 מיום 14.5.2003, בנושא תכנית אסטרטגית לפיתוח בר קיימא בישראל, שעניינה הקמת צוות מנכ"לים, כך שבו יוסמכו המנהלים הכלליים של המשרד להגנת הסביבה ומשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה לגבש תכנית לאומית לקידום צמיחה ירוקה שתוגש לשרים. לשם גיבוש התכנית המנכ"לים יפעילו שולחן עגול לאומי לצמיחה ירוקה. בשולחן עגול זה ייצגו את הממשלה המנהלים הכלליים של משרדי האוצר, תשתיות לאומיות, הפנים, הבינוי והשיכון, הרווחה והשירותים החברתיים, ומשרד ראש

הממשלה. בשולחן יוזמנו להשתתף נציגים ומשקיפים מהמגזרים השונים בחברה הישראלית, ביניהם התעשייה, הסוחרים, הקמעונאות, ההסתדרות וארגוני סביבה, חברה ואקדמיה. השולחן העגול יוכל להקים ועדות משנה ולבקש את השתתפותם של נציגים משרדי ממשלה אחרים בהתאם לצורך, לפי הנושא.

השולחן העגול יפעל בהתאם לעקרונות סעיף 2 בהחלטת ממשלה מס' 3190 מיום 24.2.2008 בדבר "יחסי הממשלה, החברה האזרחית והמגזר העסקי התורם להשגת מטרות ציבוריות", שעניינו קיום שיח ושולחנות עגולים בין משרדי הממשלה לבין ארגונים ללא כוונת רווח וגורמים בקהילה העסקית התורמים להשגת מטרות ציבוריות, בשינויים המחויבים, ובמקום משרד ראש הממשלה יבואו משרדי התמ"ת והגנת הסביבה.

4. תפקידי השולחן העגול יהיו כדלקמן:

- א. גיבוש המלצות לתכנית לאומית לצמיחה ירוקה (להלן - "תכנית לאומית").
- ב. שיתוף פעולה ביישום התכנית הלאומית.
- ג. פורום להעברת מידע ועדכונים בקרב השותפים השונים.
- ד. תיאום פעולות בין השותפים, במידת הצורך.
- ה. בניית מדדים לצמיחה ירוקה תוך תיאום עם עבודת ה-OECD.

5. להטיל על המנהלים הכלליים של משרד התמ"ת ומשרד הגנת הסביבה להפעיל חברה חיצונית לניהול השולחן העגול.

6. להטיל על המנהלים הכלליים של משרד התמ"ת ומשרד הגנת הסביבה לפרסם קול קורא ולבחור את המשתתפים בשולחן העגול.

7. להטיל על המנהלים הכלליים של משרד התמ"ת ומשרד הגנת הסביבה להגיש הצעה לתכנית הלאומית לשרים, לא יאוחר מיום 1 במאי 2012.

8. להטיל על השרים להגיש את התכנית הלאומית לאישור הממשלה לא יאוחר מיום 13 במאי 2012.

9. התכנית הלאומית תסדיר את נושא הצמיחה הירוקה בישראל, לרבות התייחסות לנושאים הבאים, תוך שימת דגש על פתרונות או המלצות המוצעים בעניינים אלה:
א. הסרת חסמים לצמיחה ירוקה, כולל מיפוי והתמודדות עם כשלי רגולציה;

ב. עידוד תעשיית הטכנולוגיות הסביבה, כולל פיתוח תעשייה חדשה עתירת ידע ויצירת שווקים למוצרים ושירותים ירוקים והאצת חדשנות ירוקה;

ג. תעסוקה ירוקה תוך התייחסות גם להיבטים של הכשרות מקצועיות והאקדמיה, כולל התייחסות לשילוב אוכלוסיות מגוונות;

ד. מעבר לצרכנות ירוקה של הסקטורים השונים במשק, כולל בתחום הבנייה הירוקה, תוך התייחסות לחינוך הציבור והגברת מודעות הציבור.

ה. מעבר לתעשייה בת קיימא תוך חיזוק המיתוג הירוק של התעשייה הישראלית בשוק העולמי;

ו. מעבר למגזר עסקי ידידותי יותר לסביבה;

ז. סיוע לצמיחה תעשייתית ועסקית ירוקה כמנוף לפיתוח כלכלי אזורי בנגב ובגליל

ח. קידום פרויקטים לאומיים כמובילים צמיחה ירוקה

ט. זיהוי וטיפול במפעלים ועובדים שנפגעים ממדיניות בנושא

10. התכנית הלאומית תכלול את הפרקים הבאים, תוך התייחסות גם לנושאים שצוינו בסעיף 9 להחלטה זו, וכן פרקים נוספים ככל שיידרש:

א. מיפוי הפעולות הנעשות כיום לשם השגת צמיחה ירוקה וכן מיפוי צעדים נוספים שיש לבצעם, הן ברמה הלאומית והן לקידום הפיתוח האזורי; זאת תוך התייחסות להחלטות ממשלה קיימות שכוללות פעולות שמקדמות צמיחה ירוקה.

ב. הצעה לתכנית פעולה לקידום צמיחה ירוקה תוך חלוקת הצעדים הנדרשים מכל משרד ממשלתי הנוגע בדבר, וכן

המלצה בדבר הכלים המתאימים ביותר לשם השגת יעדי התכנית, כדוגמת שימוש בכלים רגולטוריים לצד שימוש בכלים כלכליים.

ג. דרכי יישום התכנית הלאומית, קביעת יעדים בני מדידה, תאריכי יעד להשגתם, תקציב נדרש ומקורות מימון.

ד. בחינת התועלת והעלות של כל אחד מהצעדים המוצעים בתכנית הלאומית.

ה. קביעת מדדי תוצאה כלכליים-חברתיים-סביבתיים להערכת הצלחת התכנית.

דברי הסבר

החלטה זו באה לקדם צמיחה ירוקה בישראל. ההגדרה של צמיחה ירוקה, לפי החלטה זו, היא צמיחה ופיתוח כלכליים אשר שומרים על הסביבה, מוודאים שימוש יעיל, חסכוני ובר-קיימא במשאבי הטבע וכל זאת תוך מקסום הזדמנויות לשימוש במנועי צמיחה נקיים ומתן דגש לניתוק הקשר בין צמיחה כלכלית ופגיעה בסביבה.

לשם קידום צמיחה ירוקה בישראל, ממשלת ישראל מבקשת להכין תכנית שתאפשר למדיניותה להתבסס על עקרונות של צמיחה ירוקה וזאת על מנת לענות על הצרכים של הדור הנוכחי וצורכי הדורות הבאים, ברוח החלטות הצטרפות ישראל לארגון ה-OECD וחתימתו של שר האוצר על ההצהרה המשותפת של שרי האוצר של המדינות החברות ב-OECD מה-25.6.2009 לקדם צמיחה ירוקה. מספר רב של מדינות החברות ב-OECD החלו לפתח את מדיניות הצמיחה הירוקה שלהן, כאשר המובילה ביניהן היא דרום קוריאה, אשר הקימה לשם הובלת מדיניות הצמיחה הירוקה בארצה ועדה נשיאותית מיוחדת שבראשה עומד ראש הממשלה. כמו כן, חוקה דרום קוריאה חוק ייעודי לקידום הצמיחה הירוקה וקידמה תכנית רב שנתית לקידום הנושא, עם יעדים ברי מדידה לבדיקת ההצלחה ביישום התכנית. דרום קוריאה מבקשת ביעדיה אף לסייע למדינות אחרות בקידום צמיחה ירוקה. באמצעות החלטת ממשלה זו, הממשלה רושמת לפניה את "תכנית היישום" שהתקבלה בהסכמה כללית בפסגה העולמית ביוהנסבורג בשנת 2002, המתבססת על תכנית הפעולה Agenda 21 מפסגת כדור הארץ שהתקיימה בשנת 1992 בריו דה-ז'נרו, ברזיל, ותפעל לביצוע מרכיביה השונים בישראל, ככל שהם תואמים את תנאי הארץ והיכולת הכלכלית למימון הפעולות הנובעות מהתכנית.

רקע

המשבר הכלכלי-פיננסי שהחל בשנת 2008, יחד עם משבר האקלים הפוקד את הזירה הבינלאומית בשנים האחרונות הובילו את הנהגת המדינות המפותחות לתובנה שיש לחזק את המשקים הלאומיים באופן שיחסן אותם מפני סיכונים אשר יכולים להוביל למשברים הכלכליים העתידיים, וביניהם סיכונים שעלולים לנבוע ממחסור במשאבי טבע ומפגיעה בלתי הפיכה בסביבה ובבריאות ובטיחות הציבור. מנהיגי העולם הבינו גם כי יש למצוא מנועי צמיחה חדשים ולשנות את מבנה המשקים הכלכליים למבנה יציב יותר תוך התייחסות להידלדלות במשאבי הטבע ופגיעה בסביבה. זאת מאחר וקיימת הבנה שללא שינויים מבניים ועמוקים בצריכה, במבנה התעשייה ובטכנולוגיות ומעבר גלובלי לכלכלה דלת פחמן אנו צועדים לקראת עלייה של 70% בפליטות גזי חממה עד 2050, ועלייה של 4-6 מעלות צלזיוס עד לסוף המאה.

על מנת לספק מזון לאוכלוסיית כדור הארץ הצפויה למנות כ-8.2 מיליארדים ב-2030, יהיה צורך להרחיב את השטחים המוקצים לחקלאות ב-10%, מה שיכביד עוד

יותר על משאבי הטבע הנתונים ללחץ כבר כעת. כך גם עבור משאבי טבע נוספים כמו מים ואחרים. התרשלות בנקיטת הפעולות הנדרשות תהיה כרוכה בעלויות גבוהות לכלכלה, לרווחת ולבריאות האזרחים ולסביבה (cost of inaction).

המשבר הכלכלי היווה ההזדמנות למצוא מנופים חדשים לצמיחה של כלכלות העולם ומדינות רבות הבינו שהפוטנציאל שלא מוצה בתחומי הסביבה יכול לשרת שתי מטרות: פיתוח כלכלי מקיים יותר וצמיחה כלכלית מחודשת. המודל החדש שמפותח מזה כשנתיים נקרא צמיחה ירוקה. מי שמוביל היום בעולם את פיתוח האסטרטגיה לצמיחה ירוקה הוא ארגון ה-OECD, ובמסגרת פעילות הארגון בנושא, שר האוצר חתם על ההצהרה המשותפת של שרי האוצר של המדינות החברות ב-OECD לקדם צמיחה ירוקה.

מהות המודל היא צמיחה ופיתוח כלכלי אשר שומרים על הסביבה, מונעים את אובדן המגוון הביולוגי, ומוודאים שימוש בר קיימא במשאבי הטבע. המודל החדש מבקש למקסם את הרווח מהזדמנויות לשימוש במנועי צמיחה נקיים ולהוביל להפחתת התלות של הצמיחה הכלכלית במשאבי הטבע. הרצון הוא להשתית מודל צמיחה המאפשר לצמוח כלכלית ללא העצמת הלחצים על הסביבה כך שצמיחה כלכלית לא תזוהה עם פגיעה בסביבה, או במילים אחרות, להשיג ניתוק (decoupling) של הקשר בין פיתוח כלכלי ופגיעה בסביבה.

התועלות הצפויות מקידום תכנית לאומית לצמיחה ירוקה

תחום טכנולוגיות הסביבה טומן בחובו פוטנציאל כלכלי רב. עובדה זו מקבלת חיזוק במספר רב של דוגמאות. כך למשל, על פי דוח משנת 2009 של Eurostat, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של האיחוד האירופי, בשנת 2004 מחזור העסקים של התעשיות הסביבתיות באירופה עמד על כ-232 מיליארד יורו, שהיוו 2.2% מתמ"ג. בשנת 2008 היקף מחזור העסקים עלה ל-319 מיליארד יורו, שהיוו 2.5% מתמ"ג; מדובר בצמיחה בשיעור של 8.3% נומינאלי או בשיעור של 5.9% מותאם לאינפלציה וקצב צמיחה. תעשיות אלו סיפקו תעסוקה ל-2.4 מיליון איש. מנתוני Eurostat, שיעור הצמיחה בתעסוקה (מותאם אינפלציה) בתחומי הסביבה השונים עמד על 6.69% בין השנים 2000-2008.

דוגמא אחרת היא בתחום החדשנות. לפי עבודה של ה-OECD, שימוש בכלים כלכליים, מנגנוני שוק או חקיקה סביבתית הם הכלים היעילים ביותר להגדלת מספר הפטנטים הסביבתיים. העבודה מראה שעלייה של 10% במחירי הדלקים צפוי להגדיל את מספר הפטנטים הקשורים להתייעלות אנרגטית בטווח הארוך בשיעור של 3.5%^[1]. השימוש בכלים כלכליים כדי לעודד הפחתת פליטות מזהמים מתמרץ את השוק הפרטי לפתח פטנטים. מחקר של ה-OECD הראה שהצגת היטל על הפליטה של

^[1] OECD, Environmental and Eco-Innovation: Concepts, Evidence and Policies, Joint Meetings of Tax and Environment Experts, COM/ENV/EPOC/CTPA/CFA(2009)40/FINAL, Jan. 21, 2010, p. 33.

NOx בשבדיה השפיע לחיוב לא רק בהיבט של צמצום זיהום האוויר אלא גם על פיתוח טכנולוגיות, ולמעשה העמיד את שבדיה במקום הרביעי בעולם ברישום פטנטים להפחתת פליטות NOx ובמיוחד בשנים הראשונות לאחר הצגת ההיטל (בין 1988-1993).

גם בארץ לתעשיות הסביבה פוטנציאל למינוף כלכלי ויצירת מקומות עבודה, בעבודה של מכון מאקרו, שהוכנה בשיתוף המשרד להגנת הסביבה, נמצא שמחזור פסולת יוצר תעסוקה למשק ביחס לחלופת ההטמנה, שקיימת היום. לפירוט, ראו טבלה מס' 1 להלן.⁴

טבלה מס' 1: השפעת המחזור על התעסוקה

משרות חדשות ל-1,000 טון מחזור (משרות השוות ערך למשרות מלאות)	שיעור הגידול במספר במחזור ביחס להטמנה	
2.12	41.07%	זכוכית
1.58	18.94%	נייר
4.68	46.18%	מתכת
12.75	43.12%	פלסטיק
5.9	29.65%	ממוצע

גם תחום הבניה הירוקה הוא דוגמה לשוק מתעצם. באירופה למשל, מספר המבנים הירוקים צפוי להכפיל את עצמו בהשוואה ל-2010, ולהגיע ל-600 מליון מ"ר בשנת 2016. הערך הנדל"ני של מבנים ירוקים גבוה יותר ביחס למבנים "רגילים". בבריטניה למשל, למבנים שיש להם תקן BRE בסיסי לבניה ירוקה הייתה פרמיית מכירה של 8% ו-16-20% עבור השכרה נוספים ביחס לממוצע בשוק. עבור מבנים שעמדו ברמות הגבוהות של התקן, הפרמיה הייתה אף גבוהה יותר. בהולנד, למבני מגורים עם דירוג אנרגיה A הייתה פרמיה של 12% במכירה, ביחס למבני מגורים "רגילים". הדבר דומה גם בארה"ב שם מבנים עם תקינה ירוקה LEED גם זכו לפרמיות גבוהות יותר.

הצעה לקידום צמיחה ירוקה בישראל:

על פי הערכות המשרד להגנת הסביבה, הפוטנציאל להשגת צמיחה כלכלית עתידית כתוצאה מפיתוח תחומי הסביבה הוא משמעותי יותר בישראל מאשר במרבית מדינות ה-OECD האחרות אשר החלו את העשייה הסביבתית לפני מספר עשורים. הפוטנציאל הקיים מתחלק בין מספר רב של סקטורים ובין השחקנים השונים במשק, אם בצד הייצור ואם בצד הצריכה. יש למצוא את הדרכים להביא לתהליכי ייצור, צריכה ותום שימוש יעילים וחסכניים יותר ומזהמים פחות. מחקרים קיימים מראים שניתן לבצע שינויים בתעשייה המסורתית הקיימת לצד שינויים

^[2] מכון מאקרו, יצירת תעסוקה ירוקה באמצעות מחזור פסולת יבשה: ניתוח על פי לוח תשומה-תפוקה.

שיעודדו את הפיתוח של תעשייה נקייה חדשה. בצד הצריכה, יש לעודד את הביקושים למוצרים ושירותים ידידותיים יותר לסביבה, לצד הפחתת הצריכה של חומרי גלם בכלל והצריכה של חומרים מזהמים בפרט. מאחר ודבר זה כולל בתוכו אין סוף של צעדים, הגישה של הצעת מחליטים זו היא לבחון את הצעדים המהותיים ביותר בשלב ראשון שיביאו לצמיחה ירוקה. כדי לבחון את הפוטנציאל וכן לבצע צעדים מעשיים להשגת המטרה, החלטת ממשלה זו מבקשת להקים שולחן עגול, בראשות המשרד להגנת הסביבה ומשרד התעשייה, מסחר ותעסוקה כדי לגבש תכנית אופרטיבית עם מדדים ותפוקות שיביאו לצמיחה כלכלית וסביבתית כאחד. תפקידי השולחן העגול יהיו ללוות את הכנת התכנית הלאומית לצמיחה ירוקה, פורום להעברת מידע ועדכונים במשרדים והגופים השונים, תיאום פעולות וחפיפות במידת הצורך בין המשרדים ולבנות מדדים לצמיחה ירוקה תוך תיאום עם עבודת ה-OECD.

על המנהלים הכלליים להגיש לשר להגנת הסביבה ולשר התעשייה, מסחר ותעסוקה את המלצותיה לתכנית לאומית לצמיחה ירוקה עד ל-1.5.2012. ההמלצות יכללו התייחסות לפתרונות או המלצות מוצעים לקידום כל נושא:

א הסרת חסמים לצמיחה ירוקה:

1) **הסרת חסמים לצמיחה ירוקה:** בשל המורכבות והצורך לשתף פעולה בין מספר רב של גורמים, לעיתים קרובות נמצא כי על אף שמשרדי הממשלה השונים מקדמים מדיניות תומכת בצמיחה ירוקה, בעת היישום מתגלים חסמים שאינם מאפשרים את השגת היעדים. הדבר נובע ממספר רב של סיבות וביניהן העובדה שלא הייתה לרוב התייחסות לשיקולים סביבתיים בתהליכי קבלת ההחלטות בממשלה. הצורך כיום להתייחס לשיקולים אלה מציב קשיים בהשגת היעדים הסביבתיים בישראל. לשם כך, יש לבחון את החסמים הקיימים להשגת צמיחה ירוקה ולהצביע על צעדים אופרטיביים כדי להסיר אותם.

2) **התמודדות עם כשלי רגולציה:** בחינת הבעיות הקיימות עם הרגולציה היום המונעים את קידומם ופיתוחם של תחומי הסביבה, בדומה להסבר המובא לעיל בסעיף א'.

ב עידוד תעשיית הטכנולוגיות הסביבה (הקלינטק):

1) **פיתוח תעשייה חדשה ויצירת שווקים למוצרים ושירותים ירוקים:** בין תפקידי הממשלה להתוות רגולציה שתעודד את המשק לפעול באופן שימנע פגיעה בסביבה. אחד מהתוצרים של מדיניות זו היא יצירת שווקים חדשים למוצרים ושירותים שטרם קיימים בישראל. כך לדוגמא, חקיקת החוק לסילוק ולמיחזור צמיגים, התשס"ז-2007 מחייבת יצרני או יבואני צמיגים לסלק או למחזר שיעור מסוים מהצמיגים ששווקו בישראל בשנה נתונה. חקיקה זו יצרה שוק חדש

למחזור צמיגים. לצד מהלך זה, על הממשלה לעודד את הביקוש למוצרים ושירותים סביבתיים או ממוחזרים. אחד הכלים לעשות זאת הוא באמצעות הגברת הצריכה הממשלתית של מוצרים "ירוקים" שבתורה תביא ליצירת שוק בתחום הסביבתי, ותאפשר בכך הגדלת תפוקות הייצור של מוצרים אלה ובהתאמה גם הורדת מחירים. יצירת שווקים היא מנוע צמיחה חשוב שיש לקדמו לפי החלטת הממשלה המוצעת פה.

(2) **פיתוח תעשייה חדשה והאצת חדשנות ירוקה:** עידוד פיתוחה של תעשייה ישראלית עתירת ידע בתחומי הקלינטק אשר תהיה תחרותית בשווקים העולמיים ותנצל את ההזדמנויות הקיימות והמתפתחות בשווקים הבינלאומיים.

(3) **הכשרות מקצועיות לתעשיית הקלינטק:** סיוע בהכשרת אנשי מקצוע שיתאימו להתפתחויות של השוק ויסייעו לשוק לגדול בקצב הרצוי.

(4) **עידוד יצוא הקלינטק:** מדיניות הממשלה צריכה לכלול את מגוון הכלים לקידום תעשיית הקלינטק. לצד האצת החדשנות ויצירת שווקים בישראל למוצרים ושירותים ירוקים, יש מקום לחזק את עידוד הייצוא של קלינטק.

ג **תעסוקה ירוקה תוך התייחסות גם להיבטי הכשרות והאקדמיה:** לאור השינויים שצפויים לחול במשק כתוצאה מקידום צמיחה ירוקה, סביר כי יהיה מעבר של עובדים מסקטורים מזהמים יותר לסקטורים ירוקים יותר. יש מקום לבחון את הדרכים הטובות ביותר לעודד יצירת מקומות עבודה חדשים תוך התייחסות לאפשרות כי תהיה פגיעה במקומות עבודה קיימים.

ד. **מעבר לתעשייה בת קיימא:** יש לבחון דרכים לצמצום בצריכת המשאבים בתהליכי הייצור ולצד זה, לבחון גם את הסקטור העסקי, הקמעונאי ונותני השירותים. יש להבין כי תהליכי הייצור בר הקיימא בעולם התפתחו מפתרונות "קצה צינור" מצומצמים לראייה אינטגרטיבית. ישראל אינה נמצאת בחזית הידע בתחום זה, ובחלק מהמתודולוגיות ומהכלים הנפוצים בעולם לא נעשה בארץ שימוש כלל, או שנעשה שימוש מצומצם בלבד. לדוגמה, כמעט שלא נעשה בישראל ניתוח תהליכי ייצור על פי מחזור חיים של המוצר, החל בשלב כריית חומרי הגלם ועד לסוף חיי המוצר. כלים מסוג זה עשויים להביא לייעול ולחיסכון, על ידי יישום תהליכים המצמצמים את הפגיעה בסביבה. הפוטנציאל לצמצום ההשפעות הסביבתיות המזיקות אינו ממומש במלואו בישראל.

האסטרטגיה למעבר לתעשייה בת קיימא יכולה לכלול את המרכיבים הבאים:

(1) עידוד ייצור נקי

(2) ביצוע סקרי התייעלות בתהליכי ייצור, אנרגיה ומים, ובעיצוב תעשייתי-סביבתי עבור עסקים קטנים ובינוניים

(3) קידום אזורי תעשייה ירוקים

4) שימוש גובר במדדי יעילות סביבתית (eco-efficiency) ומערכות ניהול

סביבתיות

ה **מעבר למגזר עסקי ידידותי יותר לסביבה:** עידוד החדשנות ויצירת שווקים חדשים אינם תחליף לטיפול בשאר מגזרי המשק. כלים אלה יכולים אמנם לתרום לצמיחה אך עיקר המאמץ בהשגת צמיחה ירוקה הוא בעידוד המגזר העסקי הקיים ליישם תהליכים ושיטות ירוקות יותר שפחות מזהמות ופחות מנצלות משאבי טבע. הפוטנציאל לצמצום ההשפעות הסביבתיות המזיקות אינו ממומש במלואו בישראל. יש לבחון דרכים לצמצום בצריכת המשאבים בתהליכי הייצור ולצד זה, לבחון גם את הסקטור העסקי, הקמעונאי ונותני השירותים. בין היתר, התכנית יכולה לבחון נושאים אלה:

- 1) הכשרות והשתלמויות לעובדים
- 2) מתן חונכות וסיוע לעסקים קטנים ובינוניים המחפשים להפוך את עסקיהם לידידותיים יותר לסביבה.
- 3) עידוד ייצור נקי - מתן מענקים ותמיכות לעסקים שמבקשים לבצע שיפורים סביבתיים.
- 4) ביצוע סקרי התייעלות בתהליכי ייצור, אנרגיה ומים, ובעיצוב תעשייתי-סביבתי עבור עסקים קטנים ובינוניים
- 5) קידום אזורי תעשייה ירוקים
- 6) שימוש גובר במדדי יעילות סביבתית (eco-efficiency) ומערכות ניהול סביבתיות

ג **מעבר לצריכה ירוקה:** צריכה ירוקה היא אחד הצעדים המשמעותיים ביותר להשגת צמיחה ירוקה. המשמעות של "צריכה ירוקה" היא הפיכת דפוסי הצריכה בקרב הגורמים השונים במשק, בין אם משקי הבית או גופים עסקיים, לידידותיים יותר לסביבה תוך הרחבת השווקים של מוצרים ושירותים ירוקים בצד הביקוש. אלה צפויים להביא לצמצום הפגיעה בסביבה וחיסכון רב במשאבים ובחומרי גלם. קיימים כלים רבים לעידוד צריכה ירוקה, וביניהם רגולציה סביבתית מחמירה, תיוג מוצרים בתווים ירוקים, סבסוד הרכש של מוצרים ירוקים, עידוד רכש ממשלתי ירוק. לשם הפיכת דפוסי הצריכה בקרב הגורמים השונים במשק, יש צורך בתכנית הלאומית להתייחס להגברת המודעות לצמיחה ירוקה באמצעות חינוך, השכלה, שימוש בכלי התקשורת ועוד.

ז **זיהוי וטיפול נקודתי בעסקים ומפעלים ועובדים שיפגעו ממדיניות התכנית הלאומית:** לאמוד את חומרת הפגיעה ולהציע כלים לתמוך בתהליך המעבר.

עבור הנושאים שמצוינים לעיל, שני המנהלים הכלליים יסתייעו בשולחן עגול כדי למפות את הצעדים שחסרים כדי להשיג צמיחה ירוקה תוך התייחסות לפעולות שכבר נעשות היום בתחום; זאת תוך התייחסות להחלטות ממשלה קיימות לקידום

פעולות שנופלות תחת צמיחה ירוקה. המטרה היא לקבל תמונה כללית של הפעולות שכבר נעשות כיום לעומת הפעולות שיש לנקוט בהן בעתיד. כך למשל, בשנים האחרונות ממשלת ישראל קיבלה מספר החלטות שגם הן תורמות לקידום צמיחה ירוקה בישראל וביניהן החלטת ממשלה מס' 2508 מה-28.10.2010 בנושא "גיבוש תכנית לאומית להפחתת פליטות גזי חממה בישראל", החלטת ממשלה מס' 2790 מה-30.1.2011 בנושא "הפעלת תכנית לאומית לפיתוח טכנולוגיות המקטינות את השימוש העולמי בנפט בתחבורה ולחיזוק תעשיות עתירות ידע בתחום" וכן החלטת ממשלה מס' 4450 מה-29.1.2009 בנושא "קביעת יעד מנחה וגיבוש כלים לקידום אנרגיות מתחדשות בפרט באזור הנגב והערבה".

מעבר לכך, על פי הצעת מחליטים זו, מנכ"לית המשרד להגנת הסביבה ומנכ"ל משרד התעשייה, מסחר ותעסוקה מתבקשים להציע לתכנית פעולה לקידום צמיחה ירוקה תוך חלוקת הצעדים הנדרשים מכל משרד ממשלתי הנוגע בדבר; לציין את דרכי יישום התכנית, קביעת יעדים בני מדידה, תאריכי יעד להשגתם ומקורות מימון וכן לבחון את התועלות ואת העלויות של כל צעד המוצע בתכנית. לשם יישום החלטת ממשלה זו, מוצע לאפשר לוועדת המנכ"לים להקים ועדות משנה בהתאם לצורך לשם הכנת התכנית או חלקיה.

נתונים תומכי החלטה ומידע מחקרי

הצעת המחליטים מבקשת מהמנהלים הכלליים להפעיל שולחן עגול שיסייע לגבש את ההמלצות לתכנית הלאומית לקידום צמיחה ירוקה בישראל. ההחלטה לקדם צמיחה ירוקה בישראל היא ברוח החלטות הצטרפות ישראל לארגון ה-OECD וחתימתו של שר האוצר על ההצהרה המשותפת של שרי האוצר של המדינות החברות ב-OECD מה-25.6.2009 לקדם צמיחה ירוקה. ה-OECD פרסם מסמך בשנת 2010 שמתווה את הדרכים והכלים האפשריים לקידום צמיחה ירוקה ומצופה ממדינת ישראל לפעול ברוח מסמך זה להשגת צמיחה ירוקה.

חלופות להצעת ההחלטה

אין חלופות להצעת המחליטים. ההחלטה נחוצה לצורך השגת שיתוף פעולה והתוויית מדיניות של הממשלה בנושא תוך קביעת לוח זמנים ברור ליישומה.

תקציב נדרש ליישום ההחלטה

התקציב הנדרש הוא כ- 750 אלף ₪, מתקציב המשרד להגנת הסביבה ותקציב משרד התעשייה, מסחר ותעסוקה.

הזיקה שבין ההצעה לבין יעדי הממשלה

הצעת המחליטים הזו היא התפתחות היבטים שונים של החלטת ממשלה מס' 246 מה-14.5.2003 בנושא "תכנית אסטרטגית לפיתוח בר קיימא בישראל" תוך שימת דגש על ההיבטים הכלכליים-סביבתיים. בהחלטה מס' 246 נקבע כי הממשלה תפעל לביצוע מרכיביה השונים של תכנית היישום לפיתוח אסטרטגיה ברת קיימא

בישראל, כפי שהתקבלה בהסכמה כללית בפסגה העולמית ביוהנסבורג 2002, המתבססת על תכנית הפעולה משנת 1992 (פסגת כדור הארץ בריו דה-ז'נרו, ברזיל והקרויה AGENDA21), ותפעל לביצוע מרכיביה השונים בישראל, ככל שהם תואמים את תנאי הארץ והיכולת הכלכלית למימון הפעולות הנובעות מהתכנית. ברוח "תכנית היישום" יכין כל משרד ממשלתי תכנית אסטרטגית לפיתוח בר-קיימא שתכלול, בין היתר, תכנית פעולה משרדית, דרכי יישום, מקורות מימון מתקציב המשרד, יעדים בני מדידה ותאריכי יעד להשגתם. התכנית תקבע כלים לאיתור פעילויות שאינן עומדות בקנה אחד עם עקרונות פיתוח בר-קיימא. התכנית האסטרטגית אמורה להתעדכן כל 3 שנים עד שנת 2020.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 246 מה-14.5.2003 בנושא "תכנית אסטרטגית לפיתוח בר-קיימא בישראל"; החלטת ממשלה מס' 3190 מיום 24.2.2008 בנושא יחסי הממשלה, החברה האזרחית והמגזר העסקי התורם להשגת מטרות ציבוריות; החלטות ממשלה מס' 3953 ו-3954 מה-21.08.2008 בנושא "קידום טכנולוגיות מים בישראל" ו-"מחקר פיתוח טכנולוגיות וייצור חשמל בתחום האנרגיה המתחדשת".

עמדת שרים אחרים שהצעה נוגעת לתחום סמכותם

הצעת החלטת הממשלה מטילה את האחריות לביצועה על שר התמ"ת, יחד עם השר להגנת הסביבה.

הערות להצעת המחליטים התקבלו ממשרד האוצר, כמפורט להלן:

1. מועד הגשת ההמלצות מוקדם מדי, ויש להזיזו לספטמבר 2012. עמדת המשרדים המציעים היא שאין אפשרות להזיז את המועד האמור, מכיוון שעל מדינת ישראל להציג תוצרים בועידת Rio+20, ולכן אין אפשרות להזיז את המועדים המוצעים בהצעת ההחלטה.

2. ההצעה מציעה לכלול מספר רב של נושאים בתכנית הלאומית שתגובש לפי הצעת ההחלטה. עמדת המשרדים המציעים היא שנושאים אלה חשובים, ואין להשמיטם מההצעה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות דעת היועצת המשפטית של המשרד להגנת הסביבה והיועץ המשפטי למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה מצורפת.

מוגש על ידי השר להגנת הסביבה
ועל ידי שר התעשייה, המסחר והתעסוקה

י"ב בחשרי החשע"ב
10 באוקטובר 2011

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה: תוכנית לאומית לצמיחה ירוקה

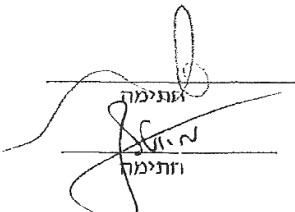
תמצית הצעה: עיקרי הצעת ההחלטה

1. הצעת ההחלטה הזאת מקימה את הבסיס לגיבוש תוכנית לאומית לצמיחה ירוקה, באופן שקובע בשלב זה רק את התהליך שבסופו יאושרו צעדים אופרטיביים. צעדים כאלה יגובשו וילבשו צורה של החלטת ממשלה רק לאחר שהמנהלים הכלליים של משרדי התמ"ת והגנת הסביבה יגישו לשרים את התכנית הלאומית שתגובש בעזרת השולחן העגול (כמפורט בסעיף 7 להצעת ההחלטה), ולאחר שהשרים יביאו את התכנית הלאומית לאישור הממשלה (כמפורט בסעיף 8 להצעת ההחלטה).
2. אין חידוש בהפעלת שולחן עגול, והדבר בא לידי ביטוי בהצעת ההחלטה הנוכחית בכך שהיא קובעת שהשולחן העגול יופעל לפי עקרונות שאושרו על ידי הממשלה לעניין אחר, בשינויים מחויבים.
3. מכאן שהחלטה זו רק מכוונת הליך היועצות רחב ומקצועי, דבר שבדאי מצוי בתחום סמכותה של הממשלה ואינו מעורר קושי משפטי.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

אין קשיים משפטיים

: עמדת היועצים המשפטיים של המשרדים שהשרים העומדים בראשם מגישים את ההצעה:
אין מניעה משפטית לקבלת הצעת ההחלטה.

 ד"ר יעקב רזניץ	יועצת משפטית – המשרד להגנת הסביבה תפקיד	דלית דרור שם
	יועץ משפטי – משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה תפקיד	מיכאל אטלן שם

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 246 של הממשלה מיום 13.05.2003 .

"246 .

תוכנית אסטרטגית לפיתוח בר-קיימא בישראל

מ ח ל י ט י ם (פה אחד) :

1. מדיניות ממשלת ישראל תתבסס על עקרונות של התנהלות פיתוח בר-קיימא המשלבים: כלכלה דינמית, שימוש מושכל במשאבי טבע, הגנה על מערכות אקולוגיות ומתן שוויון הזדמנויות לכל. זאת - על מנת לענות על הצרכים של הדור הנוכחי וצורכי הדורות הבאים, ובהמשך להחלטת הממשלה מס' 2426 מיום 4 באוגוסט 2002, וברוח החלטות הפסגה העולמית לפיתוח בר קיימא שהתקיימה ביוהנסבורג, דרום אפריקה (אוגוסט-ספטמבר 2002).
2. הממשלה רושמת לפניה את "תוכנית היישום" שהתקבלה בהסכמה כללית בפסגה העולמית ביוהנסבורג 2002, המתבססת על תוכנית הפעולה משנת 1992 (פסגת כדור הארץ בריו דה-ז'נרו, ברזיל - AGENDA 21), ותפעל לביצוע מרכיביה השונים בישראל, ככל שהם תואמים את תנאי הארץ והיכולת הכלכלית למימון הפעולות הנובעות מהתוכנית.
3. ברוח "תוכנית היישום" יכין כל משרד ממשלתי תוכנית אסטרטגית לפיתוח בר-קיימא שתכלול, בין היתר, תוכנית פעולה משרדית, דרכי יישום, מקורות מימון מתקציב המשרד, יעדים בני מדידה ותאריכי יעד להשגתם. התוכנית תקבע כלים לאיתור פעילויות שאינן עומדות בקנה אחד עם עקרונות פיתוח בר-קיימא.
4. התוכנית האסטרטגית לפיתוח בר-קיימא תתייחס לתקופה של עד שנת 2020, תוגש לאישור הממשלה עד סוף שנת 2003 ותעודכן אחת ל-3 שנים. התוכנית תוצג בפני הציבור במהלך הכנתה. עם סיום הכנתה תוגש התוכנית לממשלה על ידי השרים ותובא לידיעת הציבור.
5. התוכנית האסטרטגית לפיתוח בר-קיימא תתייחס למטלות של שרי הממשלה המפורטים להלן ובהתייחס למקורות התקציביים העומדים לרשות המשרד בתקציב המדינה, הכל תוך בחינה כלכלית של התועלת הנובעת מהתוכנית למשק המדינה:

מזכירות הממשלה

שר התשתיות הלאומיות

בנושא אנרגיה

- נקיטת צעדים לשיפור היעילות והנצילות של מקורות האנרגיה השונים להפחתת אובדני אנרגיה ולקידום החיסכון באנרגיה במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי.
- כפי שנקבע בהחלטת הממשלה מס' 2664, החל משנת 2007 יופק חשמל בכמות של לפחות 2% מכמות החשמל המסופק לצרכנים על ידי מתקני אנרגיות מתחדשות. המשרד יפעל לעידוד השימוש בטכנולוגיות ואמצעי שימור אנרגיה.
- הסדרת קבלת חשמל לרשת ההולכה ממקורות אנרגיה מתחדשים בתנאים שיעודדו ביזור ייצור חשמל ויקטינו מרחקי הולכה.
- עידוד מחקר ופיתוח בנושא אנרגיה מתחדשת על מנת להגיע ליעדים שקבעה הממשלה.
- הטמעת עלויות חיצוניות, סביבתיות וחברתיות בבחינת פרויקטים של תשתיות.

בנושא מים ושפכים

- נקיטת צעדים לקידום חיסכון במים במגזר העירוני.
- הבטחת אספקת מים וטיפול בשפכים וניצולם במגזרים שונים.
- קביעת אמות מידה לאספקת מים סדירה לקיום ערכי טבע ונוף.
- ייזום פעילות לשיפור איכות הקולחין ומניעת הזרמת שפכים לסביבה.
- הבטחת יכולת אספקת מים לצרכי הפיתוח של מדינת ישראל בכמות, באמינות ובאיכות מתאימה.
- טיפול בשפכים לאיכויות מתאימות ושימוש חוזר במירב כמות הקולחים לשימושים חקלאיים, עירוניים, תעשייתיים וצרכי טבע באיכות שתמנע נזקים סביבתיים לאדם, לטבע, למי התהום, לאדמה ולגידולים החקלאיים.
- נקיטת צעדים לשימור מקורות המים הטבעיים הראשיים באיכות מי שתייה, סילוק הזיהום

מזכירות הממשלה

הקיים במקורות המים (ממקורות טבעיים ואנתרופוגניים), מניעת הצטברות מלחים במקורות המים ושיפור איכות המים המסופקים לכל מטרה.

- הטמעת חיסכון במים ומניעת בזבז בשימוש בהם והפיכתו לדרך חיים.

- אספקת מים לטבע על פי קריטריונים שייקבעו.

- ניהול משק המים על בסיס הצרכים הקיימים.

שר התעשייה, המסחר והתעסוקה

- קידום יעילות השימוש בחומרי גלם, במים, באנרגיה ובקרקע במגזר העסקי.

- קידום עמידת תהליכי ייצור ומוצרים ישראליים בתנאים ובתקנים הסביבתיים הנדרשים בשווקים הבינלאומיים.

- קידום וסיוע לטכנולוגיה ישראלית המיישמת פיתוח בר-קיימא ומתאימה ליישום בישראל ובמדינות אחרות.

- שילוב שיקולים סביבתיים וחברתיים בגיבוש הסכמי סחר וביישומם.

- קידום מו"פ של טכנולוגיות ישראליות לפיתוח בר-קיימא באמצעות החוק לעידוד מחקר ופיתוח בתעשייה.

- קידום תהליכי ייצור נקי ותמיכה במרכז לייצור נקי.

- קידום מחקר ופיתוח לטכנולוגיות המתאימות ליישום פיתוח בר-קיימא בישראל ולשיווק במדינות אחרות.

שר החקלאות ופיתוח הכפר

- נקיטת צעדים להפחתת השימוש ולשימוש מושכל ומפוקח בכימיקלים לדישון ולהדברה, תוך ציון מדדים ויעדים לביצוע להפחתה.

- נקיטת צעדים לזירוז מעבר להשקיה בקולחין ובאיכויות שלא תפגענה בסביבה.

מזכירות הממשלה

- נקיטה באמצעים לעידוד חקלאות חסכנית במשאבים.
- עידוד חקלאות אורגנית.
- מתן תמריצים לעידוד התחזוקה של שטח פתוח ראוי לעיבוד בכדי לשמר את הנוף החקלאי, במסגרת רפורמה במשק המים.
- נקיטת אמצעים לחיסכון במים ופיתוח חקלאות מותאמת למשאבים הקיימים.

שר הפנים

- פרסום הנחיות לאיסור ומניעת אישורי תוספת יחידות דיור ובנייה במקומות שאין בהם מערכת לאיסוף שפכים וטיפול בהם, למעט בתנאים חריגים ביותר באישור שר הפנים, בהתייעצות עם השר לאיכות הסביבה.
- בחינת אפשרות לשילוב עקרונות "בנייה ירוקה" במסגרת חוק התכנון והבנייה.
- מתן תמריצים להטמעת עקרונות פיתוח בר-קיימא בפעילויות הרשויות המקומיות, תוך קביעת מדדים ליישומם.
- הבטחת קיומם של הליכי תכנון לרבות שיתוף הציבור בתכנון על פי כל דין.

שר החוץ

- סיוע בקידום אשרור אמנות בין לאומיות בנושאי סביבה ופיתוח בר-קיימא.
- בדיקת אפשרות הכללת נושאי פיתוח בר-קיימא בסיוע החוץ של ישראל.
- קידום שיווק טכנולוגיה ישראלית בתחומי איכות הסביבה ופיתוח בר-קיימא, בין היתר, חיסכון במים, הפחתת שימוש בכימיקלים, אנרגיה מתחדשת והפחתת הפגיעה בשכבת האוזון.
- קידום ויצירת שותפויות בינלאומיות לחילופי ידע ואמצעים בנושאי פיתוח בר-קיימא וגיוס מימון באמצעות שותפויות בינלאומיות אלה.
- קידום שיתוף פעולה עם ארגוני האו"ם השונים לשם השגת מימון לפרוייקטים שונים, שמטרתם

מזכירות הממשלה

יישום עקרונות של פיתוח בר-קיימא.

- הטמעת עקרונות של פיתוח בר-קיימא בתוכניות פיתוח אזוריות, ביחסים עם מדינות ערב ובפרוייקטים משותפים עם הרשות הפלסטינית.
- שילוב עקרונות של פיתוח בר-קיימא באמנות בינלאומיות דו-צדדיות.

השר לביטחון הפנים

- קידום אכיפה בנושאים סביבתיים על ידי משטרת ישראל כתאום עם השר לאיכות הסביבה.

שר הרווחה

- מתן קדימות גבוהה לסוגיית העוני וקידום האוכלוסיות החלשות בהיבטי רווחה ושילוב בשוק העבודה.
- קידום מודעות חברתית בהליכי ייצור של מוצרים ושירותים - לרבות באמצעות "תו תקן חברתי" ועידוד גופים עסקיים לעמידה בתנאיו של תקן זה.
- קידום מעורבות הקהילה המקומית בפיתוח בר-קיימא.
- הגברת אכיפת החקיקה המחייבת מתן הזדמנויות שוות בתעסוקה לכלל האוכלוסיה.

שר המשפטים

- סיוע בקידום חקיקה סביבתית, וכל חקיקה אחרת המיועדת לקדם פיתוח בר-קיימא, כולל בדיקת השפעות על איכות הסביבה, ומשמעויות לגבי פיתוח בר-קיימא, בחוקים הנוגעים בדבר.
- הטמעת שיקולים של הגנה על הסביבה וקידום פיתוח בר-קיימא, בחקיקה בתחומים ספציפיים.

שר האוצר

- בדיקת אפשרות ביטול סובסידיות ותמריצים שאינם תואמים עקרונות פיתוח בר-קיימא, לרבות תמריצים לשימוש יתר במים, אנרגיה,

מזכירות הממשלה

קרקע וחומרי גלם ושימוש ברכב פרטי.

- בחינת שיטות לקביעת דמי שימוש במשאבי טבע שאין להם מחיר שוק, חישוב עלויות נזקים ופיתוח המנגנונים לגבייתם.

- בחינת מתן עדיפות ל"רכישה ירוקה" באמצעות דרישות סביבתיות שיוטמעו במכרזי החשב הכללי.

- בחינת הטלת חובת דיווח שנתי בהיבטים כלכליים-סביבתיים-חברתיים, על חברות ציבוריות, לרבות הצגת הדו"ח לידיעת הציבור - להעביר למשרד האוצר, באחריות הרשות לניירות ערך.

שר הבינוי והשיכון

- קידום ויישום עקרונות של בנייה ירוקה בבנייה ציבורית.

- ייזום, תכנון והקמת פרויקטים בהתבסס על שיקולי פיתוח בר-קיימא.

- הטמעת אמצעים לחיסכון באנרגיה ובמים בתוכניות ובמכרזי הבנייה לסוגיהם.

שר התחבורה

- האצה וייעול הליכי פיתוח רכבת ישראל בתשתיות לתחבורה ציבורית, תוך שמירה על עקרונות פיתוח בר-קיימא.

- קידום שימוש בדלקים נקיים, לרבות גז וגז טבעי בתחבורה לסוגיה.

- קידום נגישות תחבורתית המאפשרת שוויון לכלל האוכלוסיה.

- עידוד מערכות תחבורה לא ממונעות.

שרת החינוך, התרבות והספורט

- הטמעת עקרונות פיתוח בר-קיימא וקידום החינוך הסביבתי בתוכניות הלימוד במדעי הטבע, במדעי החברה ובפעילויות מוסדות החינוך.

מזכירות הממשלה

שר המדע והטכנולוגיה

- ייזום והקמת מרכזי ידע תשתיתיים בתחומים הקשורים בפיתוח בר-קיימא.
- ייזום ומימון מחקרים בעלי פוטנציאל ליישום פיתוח בר-קיימא.
- בחינת דרכים לשילוב פעילות מחקר ישראלית בנושא פיתוח בר-קיימא ו"תוכנית היישום" במסגרת התוכנית השישית של המו"פ האירופי.

שר הבריאות

- יידוע הציבור ופרסום התראות לסכנות הבריאותיות במפגעים סביבתיים.
- הסדרת זמינות שוויונית של שירותי הבריאות, ככל האפשר, לכלל האוכלוסיה.
- קידום ביצוע מחקרים אפדימיולוגיים במחלות שמקורן בזיהום סביבתי והמלצה על אמצעים למניעתם.
- קביעת מימדי איכות למי שתיה וביצוע פיקוח על אספקת מי שתיה ואיכות נאותה לכלל האוכלוסיה, ובאופן שלא יפגע בדורות הבאים.

השרה לאיכות הסביבה

- נקיטת צעדים לעצירת הדרדרות המגוון הביולוגי, שיקום מערכות אקולוגיות שנפגעו על ידי פעילות אדם.
- פיתוח וקביעת שיטות להטמעת עלויות חיצוניות סביבתיות בהערכת פרויקטים לאומיים, בשיתוף עם משרד האוצר.
- פעילות לקיומם של תנאים סביבתיים נאותים (בנושאי איכות אוויר, איכות מים, רעש, קרינה, חומרים מסוכנים וכיוצא בזה) לכלל התושבים, ולהתפתחות של בעלי חיים וצומח.

שר הביטחון

מזכירות הממשלה

- הטמעת נהלי יישום תקני ISO-14000 בבסיסי הצבא.

שר התיירות

- תכנון ופיתוח תיירותי רגיש לסביבה (שמירה על שטחים פתוחים ורגשים, שמירה על איכות המים, הגנה על החי והצומח וניצול יעיל וחסכוני של משאבי הטבע). זאת באמצעות, בין היתר, הכוונת תיירות למוקדים שאינם רגשים:

א. בחינה וקביעה של כושר הנשיאה למוקדי ואזורי תיירות.

ב. החייאה וחידוש אזורים תיירותיים (מרכזי ערים, נחלים, פיתוח תיירותי של מחצבות ועוד).

ג. קביעה ואימוץ עקרונות לבנייה וניהול ירוקים של פרויקטים תיירותיים.

- שימור המורשת התרבותית והחברתית (מבנים הסטוריים, תעשיות מסורתיות, תרבותיות וכו').

- תכנון ופיתוח מקומות תעסוקה חדשים והזדמנות עסקית תוך מעורבות תושבי המקום והתחשבות ברצונותיהם מחד ובסביבה מאידך.

- חינוך התושבים והתיירנים למודעות ולחשיבות של פיתוח בר-קיימא, המתבטא בשימור הסביבה, המסורת ומשאבי הטבע גם עבור הדורות הבאים, בין היתר, על ידי:

א. הכנת תוכנית חינוכית לבתי הספר בתיאום עם משרד החינוך, התרבות והספורט.

ב. ניסוח אמנה לתיירות סביבתית.

6. המנהל הכללי של כל משרד יהיה אחראי לביצוע החלטה זו במשרדו וימנה בעל תפקיד בכיר שיפעל להכנת תוכנית אסטרטגית לפיתוח בר-קיימא של המשרד וליישומה.

7. כל שר שבתחום אחריותו רשות סטטוטורית או חברה ממשלתית, יפעל לקידום הכנת תוכנית אסטרטגית בגוף הנוגע בדבר, בין כנגזרת מהתוכנית המשרדית ובין באופן עצמאי.

מזכירות הממשלה

8. המנהלת הכללית של המשרד לאיכות הסביבה תקים צוות מנכ"לים, בהשתתפות המנהלים הכלליים של כל משרדי הממשלה, נציגי המגזר העסקי, ארגונים סביבתיים וחברתיים לא ממשלתיים, השלטון המקומי והאקדמיה, על פי קביעת השרה לאיכות הסביבה.

תפקידי צוות המנכ"לים יהיו, בין היתר, ללוות את הכנת התוכנית האסטרטגית ולהציע עקרונות ודרכים לגיבוש אסטרטגיה משותפת בנושאים הנוגעים ליותר ממשרד או סקטור אחד.

9. המנהלת הכללית של המשרד לאיכות הסביבה תקים מוקד מקצועי שיסייע לגורמים השונים בהכנת התוכנית האסטרטגית, בהכשרה ובאיסוף חומר מקצועי רלבנטי, בזיהוי נושאים משותפים או בעייתיים בין משרדים או מגזרים שונים ובהצעת דרכים לטיפול בהם.

10. השרה לאיכות הסביבה תגיש לממשלה דו"ח חצי שנתי על ההתקדמות ביישום ההחלטה.

"

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 3190 של הממשלה מיום 24.02.2008 .

"3190 .

יחסי הממשלה, החברה האזרחית והמגזר העסקי התורם להשגת מטרות ציבוריות

מ ח ל י ט י ם :

א. חיזוק וביסוס היחסים שבין ממשלת ישראל, החברה האזרחית והמגזר העסקי :

1. לקבוע כי מדיניות ממשלת ישראל ביחס לארגוני החברה האזרחית וחברות עסקיות התורמות להשגת מטרות ציבוריות תהיה תואמת, ככל הניתן, לעקרונות המפורטים בהצהרת הכוונות ובתקציר שבפתח מסמך המדיניות "ממשלת ישראל, החברה האזרחית והמגזר העסקי: שותפות, העצמה ושקיפות" (התקציר נמצא במזכירות הממשלה) ;

2. לקבוע כי משרדי ממשלה יקיימו שיח מתמשך עם ארגונים ללא כוונת רווח (להלן: "אלכ"רים") וגורמים בקהילה העסקית התורמים להשגת מטרות ציבוריות, ככל שהצדדים מעוניינים בכך ובהתאם לכללים שייקבעו, לרבות במסגרת מספר קבוצות דיון (להלן: "שולחנות עגולים"). להטיל על משרד ראש הממשלה לפעול מטעם הממשלה ובשיתוף המשרדים לקיומו של שיח זה, תוך קידום מעורבותן של הרשויות המקומיות בתהליך בעתיד. השיח יאפשר שמיעת מגוון דעות, ותינתן האפשרות לגורמים המעוניינים ליטול בו חלק. אין בקיומו של שיח זה בכדי לגרוע מתפקידיה, חובותיה וסמכויותיה של הממשלה ;

מזכירות הממשלה

3. לקבוע כי בשלב הראשון, משרדי ראש הממשלה, האוצר, המשפטים, הרווחה והשירותים החברתיים והחינוך יהיו שותפים לשולחן עגול אשר יעסוק בסוגיות הקשורות ליחסי המגזרים בישראל; כמו כן, משרדי הרווחה והשירותים החברתיים, החינוך והגנת הסביבה יהיו שותפים לשולחנות עגולים נוספים במסגרות ההולמות את צרכיהם, כפי שייקבע על ידם. משרד הפנים ישותף בדיונים שיעסקו ברשויות המקומיות. המשרדים יוכלו להוסיף למסגרות אלה גורמי ממשלה נוספים, לרבות ממשרדי ממשלה, בהתאם לבחירתם; המנהלים הכלליים של משרדי הממשלה הנוגעים בדבר יסמיכו עובדים לייצוג משרדיהם בשולחנות העגולים;

4. להטיל על משרד ראש הממשלה להביא לדיון בשולחן העגול העוסק ביחסי המגזרים בישראל את הצעות ההחלטה שגיבש צוות בין-משרדי על סמך המלצות הועדה הממשלתית לבחינה מחדש של סיוע המדינה למוסדות ציבור, בראשות מר יורם ארידור (להלן: "ועדת ארידור"), טרם הגשתן לאישור הממשלה;

5. להקים במשרד ראש הממשלה "יחידה מייצגת בנושא שיתופי פעולה", אשר תפעל במסגרת האגף לתכנון מדיניות ותעסוק בקידום שיתופי פעולה ושיח מתמשך בין המגזר הציבורי, המגזר העסקי והמגזר השלישי, לפי העניין ועל פי שיקול דעת, במסגרת תהליכי תכנון וביצוע מדיניות הממשלה. היחידה תרכז את הידע הקיים בתחומי עיסוקה, תלווה את עבודת המטה בנושאים אלו בממשלה לפי הצורך, ותקדם את יעדי המדיניות הממשלתיים המוצעים בהחלטה זו; להקצות ליחידה תקציב פעולות שנתי בהיקף של 2 מליון ש"ח ממקורות המשרד;

מזכירות הממשלה

6. להנחות את משרד ראש הממשלה לדווח מעת לעת, ככל שיידרש, על התקדמות המהלך לוועדת השרים לענייני רווחה ושירותים חברתיים.

ב. מדיניות מיסוי והתאגדות של ארגונים הפועלים ללא כוונת רווח:

1. להטיל על שרי האוצר והמשפטים למנות צוות אשר יגיש בתוך 4 חודשים את המלצותיו בעניין הצורך בקיומן של "עמותות קרן" או "חברות קרן לתועלת הציבור". במידה ותימצא תועלת בכך, יבחן הצוות את ההסדרים הנדרשים, את הצורך באבחנה בין סוגי קרנות, את מדיניות המס שתופעל לגביהם, את דפוסי השקיפות, הדיווח והבקרה הנדרשים וכל נושא נוסף שימצא לנכון. המלצות הצוות, במידה ויאושרו על ידי השרים, יופצו כתזכיר חוק;

2. להטיל על משרד האוצר לתקן את פקודת מס הכנסה, כך שתקרת התרומה לצרכי זיכוי מס הכנסה תועלה לסך של 5 מליון ש"ח לתורם בשנה, וזאת עם השלמת הכנתו של מאגר המידע כמפורט בפרקים ד' ו-ה' להחלטה זו ובהתאם ללוח הזמנים שייקבע במסגרתם, ולאחר קביעת התנאים שעל מוסד ציבורי לעמוד בהם לצורך קבלת הטבות מס;

3. להטיל על משרד המשפטים לבחון את סוגיית הסדרת סיווגם של אלק"רים, וזאת על מנת לסייע ביצירת שקיפות בפעילות המגזר, בין אם בחקיקה ובין אם בנהלים פנימיים. במסגרת זו, אלק"ר יסווג עצמו לפי עיסוקו העיקרי, או לפי שני עיסוקיו העיקריים, על פי רשימה שיקבע ראש רשות התאגידים, וזאת במועד רישומו או במועד

מזכירות הממשלה

הגשת הדו"חות הכספיים שלו, על פי המוקדם;

ג. הגברת שילובם של ארגוני החברה האזרחית במכרזים ממשלתיים להפעלת שירותים חברתיים

1. להטיל על החשב הכללי לכלול, במסגרת הוראת התכ"ם הקיימת שנקבעה לעניין התקשרות בהליך מכרז פומבי, אמות מידה נוספות לבחירת ההצעה המעניקה את מירב היתרונות לעורך מכרז להפעלת שירותים חברתיים, כמוגדר בסעיף 2 לפרק זה. טרם קביעת אמות המידה, יבוא החשב הכללי בדברים עם משרד הרווחה והשירותים החברתיים.

2. אמות המידה האמורות ישקפו את מידת מעורבותו החברתית של המציע, דוגמת פעילותו לקידום מטרות ציבוריות שיש להן זיקה לשירות נשוא המכרז ויכולות גיוס והפעלת מתנדבים אשר ישולבו בעתיד בשירות נשוא המכרז, וזאת בנוסף ובנפרד מכוח האדם אשר יועסק בהפעלת ליבת השירות;

3. השימוש באמות מידה כאמור ייעשה על פי שיקול דעתו של עורך המכרז, באופן שיביא להשגת המטרות העומדות בבסיס המכרז והשגת מירב היתרונות לעורך המכרז, וזאת על בסיס נימוקים שיציג הגורם המקצועי המוסמך במשרד, הלוקחים בחשבון את משתני השוק ומאפייני המפעילים הקיימים. השימוש יוגבל למכרזים להפעלת שירותים חברתיים, אשר תכליתם שיפור מצבו של האזרח מקבל השירות, שלצורך מימושם נדרש קשר בין-אישי בין נותן השירות לבין מקבלו ושעיקר העלות בהפעלת השירות אינה מוטלת על הנהנה או הנהנים ממנו (להלן: "שירות חברתי");

4. להנחות את החשב הכללי לעדכן את משרדי הממשלה

מזכירות הממשלה

בפרטי החלטה זו.

ד. הבטחת השקיפות בפעילות החברה האזרחית:

1. לקבוע כי הממשלה רואה חשיבות ציבורית בהבטחת השקיפות בפעילות החברה האזרחית ובקידום מהלכים לשם הקמתו של מאגר מידע, כמפורט בהחלטה זו.

2. להסמיך את ראש רשות התאגידים (להלן: "הרשם"), בין בעצמו ובין בשיתוף עם גופים אחרים, לפעול להקמת מאגר מידע, אשר יהווה מקור מידע באשר לפעילות אלכ"רים, ובשלב ראשון עמותות. המאגר ירכז, בין היתר, מידע עדכני מסוגים שונים המצוי בידי משרדי הממשלה וגורמים אחרים, אשר יש לו נגיעה ישירה לפעילות ארגוני החברה האזרחית, ויהיה נגיש לציבור באינטרנט (להלן: "המאגר").

המאגר ינוהל על ידי גורם שייקבע על ידי משרד המשפטים. משרד המשפטים יבדוק אפשרות ויפעל, במידת האפשר, לשיתוף ארגוני החברה האזרחית בהקמתו ובתפעולו השוטף של המאגר, לרבות על דרך של מיזם משותף ובכפוף לחוק חובת המכרזים ותקנותיו.

להקצות תקציב של 3 מליון ש"ח בשנת 2008 ו-1.5 מליון ש"ח משנת 2009 ואילך למימון הקמתו והפעלתו של המאגר;

3. לקבוע שהמאגר במתכונתו הבסיסית יכלול נתונים על כלל האלכ"רים ובכלל זה:

א. פרטי זיהוי האלכ"ר, לרבות מספר זיהוי

מזכירות הממשלה

האלכ"ר, שמו המלא, תאריך רישומו, כתובתו הרשומה, צורת התאגדותו, תקנון האלכ"ר, מטרותיו, פירוט שמות החברים בועד המנהל או הדירקטוריון של האלכ"ר ושמות חברי ועדת הביקורת או הגוף המבקר של האלכ"ר;

ב. מסמכים שעל האלכ"ר להגיש לרשם על פי חוק, לרבות דו"חות כספיים, דו"חות מילוליים, פרוטוקולים, המלצות ועדת ביקורת או הגוף המבקר ורשימת חמש המשכורות הגבוהות באלכ"ר לרבות פרטים בעניין תנאי הפרישה כמתחייב בחוק;

ג. קיומה של הכרה בתרומה לאלכ"ר כתרומה המאפשרת זיכוי מס על פי סעיף 46(א) לפקודת מס הכנסה. רשימת האלכ"רים שתרומות אליהם מקנות זיכוי ממס תועבר לרשם על ידי רשות המיסים ובאחריותה, ותעודכן אחת לרבעון;

ד. מידע נוסף שיבקש האלכ"ר להעלות למאגר או קישור לאתר האינטרנט של האלכ"ר, או לקובץ דיגיטאלי, הכל על פי קביעת הרשם. במסגרת זו יוכל להיכלל מידע שימסור האלכ"ר על פי נהלים שיקבע הרשם, ובלבד שיובהר שהמידע באחריות האלכ"ר;

4. לקבוע שבנוסף למנוי בסעיף 3, אשר יחול על כל אלכ"ר, יכלול המאגר גם מידע נוסף כמפורט להלן, המתייחס לאלכ"רים הנהנים מתמיכה ממשלתית או שפנו בבקשה לקבלת תמיכה, כדלקמן: -

א. פירוט התמיכות הכספיות הישירות שקיבל האלכ"ר בפועל ממשרדי הממשלה, ובכלל זה שם

מזכירות הממשלה

המשרד התומך והסעיף לפיו ניתנה התמיכה (במספר ובתואר), השנה לגביה ניתנה התמיכה, סכום התמיכה שכבר הועבר לאלכ"ר ומועדי ההעברה. מידע זה יועמד לשימוש הרשם על ידי החשב הכללי ובאחריותו, ובמידה ויועבר כקובץ נתונים, יעודכן אחת לחצי שנה;

ב. פירוט סכום התמיכה הכולל שהחליטה ועדת התמיכות המשרדית לתת לאלכ"ר, לרבות החלטות, השנה לגביה ניתנה התמיכה וקישור למבחן התמיכה הרלוונטי. מידע זה יועמד לשימוש הרשם על ידי המשרד התומך ובאחריותו, ובמידה ויועבר כקובץ נתונים יעודכן אחת לשנה;

ג. פירוט הסכום הכולל שהחליטה הועדה הציבורית לקביעת ייעודם של עזבונות לטובת המדינה שליד משרד המשפטים להקצות לאלכ"ר, לרבות החלטות ונימוקים והשנה לגביה ניתן הסכום. מידע זה יועמד לשימוש הרשם על ידי מזכירות הועדה ובאחריותה, ובמידה ויועבר כקובץ נתונים, יעודכן אחת לשנה;

ד. פירוט סכום התמיכה הכולל שהחליט המוסד לביטוח לאומי לתת לאלכ"ר, ובכלל זה קרנות הפועלות במסגרת המוסד, לרבות החלטות ונימוקים, השנה לגביה ניתנה התמיכה וקישור למבחן התמיכה הרלוונטי. מידע זה יועבר לרשם על ידי המוסד לביטוח לאומי, בכפוף להוראות חוק הביטוח הלאומי, התשנ"ה 1995 ויעודכן אחת לחצי שנה.

5. להטיל על הרשם לבחון את האפשרות לפרסם מידע נוסף באתר, ובכלל זה תמיכות בעין, תמיכות

מזכירות הממשלה

שניתנות על ידי הרשויות המקומיות, דו"חות ביקורת ממשלתיים, קרבה משפחתית בין בעלי העניין בו, שמות תאגידים התורמים סכום משמעותי לאלכ"ר ומידע נוסף, וזאת בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה ומשרד ראש הממשלה;

6. לקבוע שבנוסף למנוי בסעיפים 3 ו-4, ובכפוף לשינוי חקיקה כמפורט בסעיף 7 לפרק זה, יכלול המאגר גם את "דין וחשבון על הכנסות והוצאות מוסד ציבורי" (טופס 1215 של רשות המסים), עבור אלכ"רים הזכאים להקלות מס לתורמים להם, על פי סעיף 46(א) בפקודת מס הכנסה;

7. להנחות את שר המשפטים, בהתייעצות עם שר האוצר וראש הממשלה, לתקן את החקיקה הקיימת באופן אשר יאפשר פרסום המידע כמפורט לעיל במסגרת המאגר, זאת במידה והדבר אינו אפשרי כיום ובאופן שיעלה בקנה אחד עם לוח הזמנים שנקבע ליישום החלטה זו, ובכפוף לכך שבמסגרת הכנת החקיקה תיבחן שאלת פרסום מידע שכיום אין לציבור זכות עיון בו, לרבות מטעמים של פרטיות.

8. להורות לכל משרדי הממשלה ומוסדותיה המנויים בהחלטה זו, להסדיר את העברת המידע הנדרש באופן שיקבע הרשם, לצורך הכללתו במאגר;

9. להנחות את משרד המשפטים לגבש תוכנית פעולה למימוש החלטה זו תוך 90 יום, אשר תביא לכך שהקמת המאגר תושלם לא יאוחר משנתיים ימים מיום אישור החלטה זו.

ה. הבטחת השקיפות בפעילות הממשלה ביחסיה עם החברה האזרחית:

מזכירות הממשלה

1. להנחות את משרד המשפטים להעביר לשימוש המאגר את כלל מבחני התמיכה במוסדות ציבור, בין אם כקישור ובין אם בהעברת המידע, באופן אשר יבטיח שקיפות מלאה; להנחות את הרשם לפרסם במאגר, בנוסף למבחנים עצמם, הוראות חוק, תקנות, הנחיות, טפסים ונהלים של משרד המשפטים, משרד האוצר ומשרדי ממשלה אחרים, בנושאים הקשורים בהגשת הבקשות לתמיכה;

2. לקבוע שכאשר שונו באופן מהותי מבחני תמיכה קיימים על ידי משרדי הממשלה, או נוספו מבחני תמיכה חדשים, יפורסמו אלה באתר האינטרנט של משרד המשפטים לפחות 14 יום טרם אישורם, לצורך קבלת הערות מהציבור. במקרים אלו, יועברו המבחנים על ידי משרד המשפטים גם לפרסום במאגר. אישור מבחן תמיכה ללא פרסום באתר משרד המשפטים או במאגר, כאמור בסעיף זה, יהיה מותנה בקבלת אישור היועץ המשפטי לממשלה או נציגו כי קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת;

3. לאפשר לציבור, במסגרת פעילות המאגר ובאופן שיקבע הרשם, לקבל באופן ישיר, בדואר אלקטרוני, מידע מפולח לתחומי פעילות ולמשרדי ממשלה תומכים בדבר אפשרויות לקבלת תמיכה, מבחני תמיכה חדשים, ומידע על שינויים, תוספות והחלטות שהתקבלו לגבי מבחני תמיכה קיימים;

4. להבטיח שבמסגרת המאגר, יוכל הציבור לקבל מידע על אלכ"רים אשר זכו לתמיכת המדינה, כשהוא מפולח על פי מבחני התמיכה השונים המפורסמים במאגר;

5. לצורך מימוש החלטה זו, להנחות את הגופים

מזכירות הממשלה

הבאים כדלהלן: -

א. משרד המשפטים ומשרד האוצר יפרסמו הנחיות ונהלים למשרדי ממשלה התומכים בארגונים חוץ-ממשלתיים (להלן: "הגופים התומכים") באשר לפרסום מידע על מבחני התמיכה במאגר במועדים הרלוונטיים;

ב. הגופים התומכים יעבירו לרשם מידע על לוחות הזמנים להגשת הבקשות, לקבלת החלטות ולהעברת התמיכות בפועל, ובדבר היעד אליו יש להעביר את הבקשות לתמיכה;

ג. משרד האוצר יעביר לרשם בחודש ינואר של כל שנה או לאחר אישור תקציב המדינה (על פי המאוחר), מידע מלא ככל הניתן על סעיפי התמיכות והתקציבים שהוקצו לגופים התומכים בשנת התקציב הבאה, על מנת שהרשם יפרסם את הנתונים במאגר;

ד. החשב הכללי יעביר לרשם אחת לחצי שנה נתונים על העברת תשלומים למוסדות ציבור, הנעשית על סמך סעיף 3א' לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

6. להנחות את שר האוצר, בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה, לתקן את "נוהל להגשת בקשות לתמיכה מתקציב המדינה במוסדות ציבור ולדיון בהם", שנקבע על פי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, באופן שיעגן את דרישות השקיפות המצויות בהחלטה זו;

7. להטיל על ראש רשות התאגידיים אחריות כוללת לביצוע פרק זה בהחלטה על כל חלקיו; להטיל על הרשם לבחון את אפשרות איחוד המאגר שיוקם עם

מזכירות הממשלה

החלק העוסק במבחני התמיכה הקיים כיום באתר האינטרנט של משרד המשפטים;

8. לקבוע שפרסום המידע האמור בהחלטה זו במאגר לא יגרע מאחריותו של כל גורם לפרסום החלטותיו באפיקים אחרים. משרדי הממשלה יעבירו לפרסום במאגר את המידע האמור בפרק זה, וזאת ככל הניתן בהיקף ובקצב זהה לזה המפורסם על ידם באפיקים אחרים.

מועד ביצוע ההחלטה: כמפורט בהחלטה.

”